

KRUGMAN | OBSTFELD | MELITZ
INTERNATIONAL
ECONOMICS
THEORY & POLICY

TENTH EDITION

ALWAYS LEARNING

Kapitola 11

Obchodní politika v rozvíjejících se zemích

PEARSON

Obsah

- Industrializace pomocí nahrazování importů
- Liberalizace obchodu od roku 1985
- Obchod a růst: Rozmach v Asii

Úvod

- Které země nazýváme jako “rozvíjející se země”?
- Termín “rozvíjející se země” nemá nějakou přesnou definici, nicméně tímto označením se nazývá hodně nízko a středně příjmových zemí.

Tab. 11-1: HDP na osobu v dolarech, 2009

MyEconLab Real-time data

United States	49,428
Germany	40,511
Japan	37,449
South Korea	32,954
Mexico	14,943
China	10,371
Bangladesh	1,929

Source: Conference Board Total Economy Database.

Industrializace pomocí nahrazování importů

- Industrializace pomocí nahrazování importů byla obchodní politika, kterou před rokem 1980 adoptovalo mnoho nízko a středně příjmových zemí.
  - Cílem této politiky bylo podpořit domácí průmysl tím, že se omezovaly konkurenční importy.
- Hlavním odůvodněním této politiky byl *argument nedospělého průmyslu*:
  - Země může potenciálně mít komparativní výhodu v nějakém odvětví, ale toto odvětví nedokáže zpočátku konkurovat již zavedeným firmám v zahraničí.
  - Aby se toto odvětví etablovalo, vláda by jej měla dočasně podporovat do té doby, než toto odvětví dospěje do stádia, kdy je schopno mezinárodně konkurovat.

Tab. 11-2: Míra efektivní ochrany průmyslu v některých rozvíjejících se zemích (procenta)

Mexico (1960)	26
Philippines (1965)	61
Brazil (1966)	113
Chile (1961)	182
Pakistan (1963)	271

Source: Bela Balassa, *The Structure of Protection in Developing Countries* (Baltimore: Johns Hopkins Press, 1971), p. 82.

Problém s argumentem nedospělého průmyslu

1. Může být nevhodné podporovat nějaký průmysl nyní, když tento průmysl bude mít komparativní výhodu až někdy v budoucnu.
2. S obchodní ochranou nemusí nedospělý průmysl nikdy “dospět” a stát se tak konkurenceschopným.
3. Neexistuje odůvodnění pro vládní intervenci, pokud nedochází k tržnímu selhání, které by zamezovalo soukromému sektoru investovat do nedospělého průmyslu.
  - Pokud se dá očekávat, že nějaké odvětví bude v budoucnu ziskové, pak by se měli najít soukromí investoři, kteří budou ochotni nést krátkodobou ztrátu výměnou za zisky v dlouhodobějším horizontu.

Nedospělý průmysl a tržní selhání

- Dva argumenty, proč tržní selhání může zabraňovat nedospělému průmyslu, aby se stal konkurenceschopným:

1. Špatně fungující finanční trh

- Díky špatně fungujícím finančním zákonům a trhům (a špatně definovaným vlastnickým právům), firmy nedokáží spořit a půjčovat si na investice do výrobního procesu.
- Pokud vytvoření lépe fungujícího finančního trhu a vynucování příslušných zákonů není proveditelné, pak vysoké clo bude druhou nejlepší politikou (second-best) ke zvýšení zisků v nových odvětvích a povede k rychlejšímu ekonomickému růstu.

Nedospělý průmysl a tržní selhání

2. Problém přivlastnění výnosů

- Firmy nemusí být schopny si přivlastnit přínosy ze svých investic v nových odvětvích, protože tyto přínosy mohou být veřejným statkem.
- Znalosti získané při startu nového odvětví nemusí být přivlastnitelné (mohou být veřejným statkem), protože nejsou dobře definovaná vlastnická práva.
- Pokud zavedení systému dobře definovaných vlastnických práv není uskutečnitelné, pak vysoké clo může být druhou nejlepší politikou (second-best) k rychlejšímu růstu nových odvětví.

Industrializace pomocí nahrazování importů

- Industrializace pomocí nahrazování importů v zemích latinské Ameriky v 50-tých a 60-tých letech 20. století byla úspěšná v podpoře průmyslových odvětvích.
  - Konečným cílem hospodářské politiky je ovšem ekonomický rozvoj obecně a ne pouze podpora vybraných průmyslových odvětvích.
- Podporovala industrializace pomocí nahrazování importů ekonomický rozvoj v daných zemích?
  - Ne. Země, které používaly tyto politiky, rostly pomaleji než jiné.
  - Některé nízko a středně příjmové země, které umožňovaly relativně volný mezinárodní obchod, měly vyšší průměrný ekonomický růst než ty, které sledovaly politiku substituce importů.

Industrializace pomocí nahrazování importů

- Ukázalo se, že argument nedospělého průmyslu nebyl tak validní, jak se někteří domnívali.
- Nová odvětví se nestala konkurenceschopnými navzdory (nebo spíše díky) obchodním restrikcím.
- Industrializace pomocí nahrazování importů zahrnovala náklady a podporovala neekonomické využívání zdrojů:
  - Zahrnovala komplexní a časově-nákladné regulace.
  - Nastavovala vysoká cla pro spotřebitele, což zahrnovalo i firmy, které si potřebovaly koupit importovaný meziprodukt.
  - Podporovala neefektivně malá odvětví.

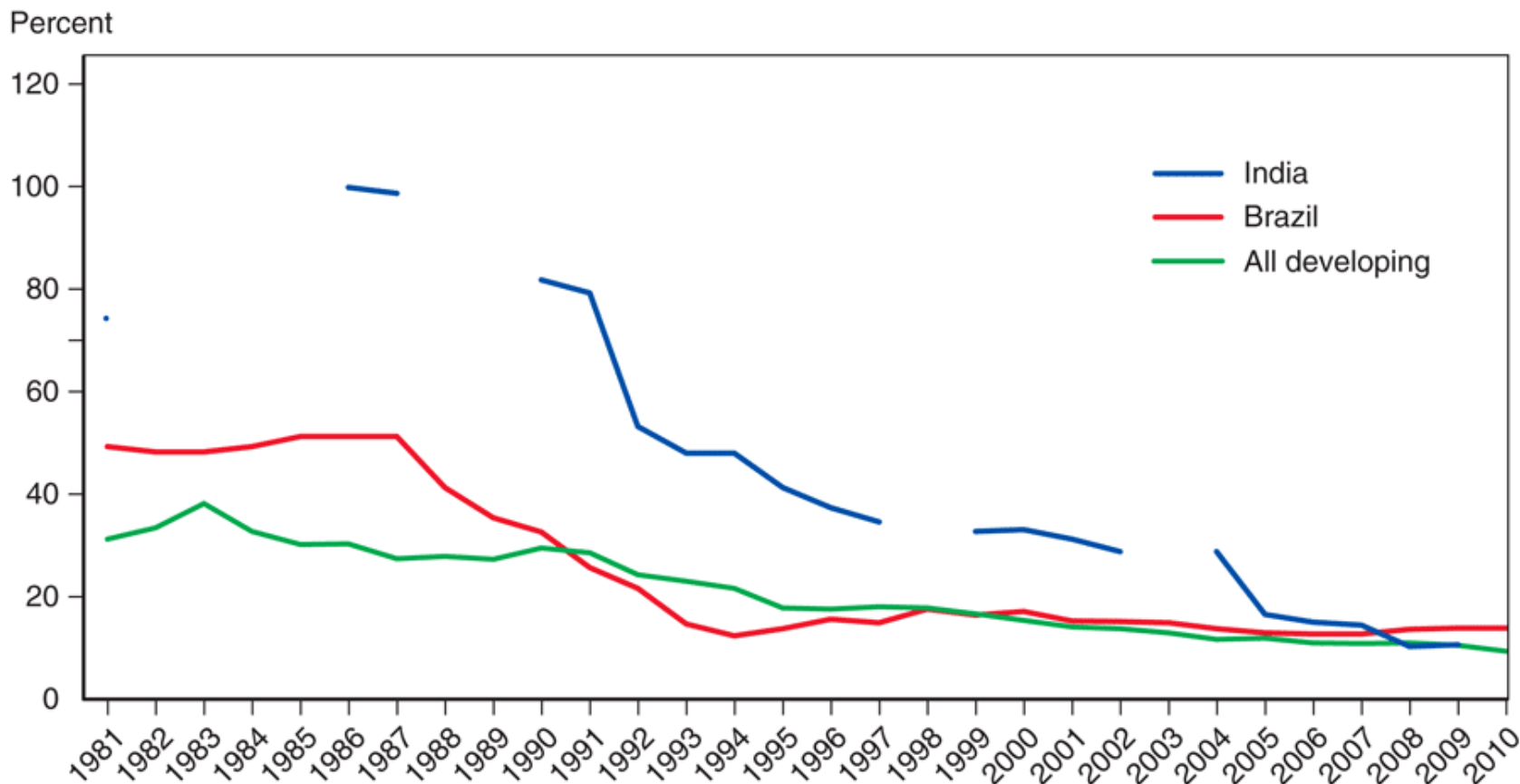

Liberalizace obchodu

- Od poloviny 80-tých let minulého století ztratilo mnoho vlád víru v politiku nahrazování importů a začali liberalizovat zahraniční obchod.
  - Dramatický pokles cel v Indii a Brazílii a o něco méně dramatický pokles cel v mnoha rozvíjejících se zemích.
- Liberalizace obchodu v rozvíjejících se zemích se objevila současně s dramatickým nárůstem objemu obchodu.
  - Podíl obchodu na HDP se v období 1970–1998 ztrojnásobil s tím, že k největšímu nárůstu došlo po roce 1985.
  - Průmyslové zboží začalo dominovat exportu rozvíjejících se zemí.
- Několik rozvíjejících se zemí zažilo mimořádný růst v době, kdy se stávaly více (ne méně) otevřené obchodu.

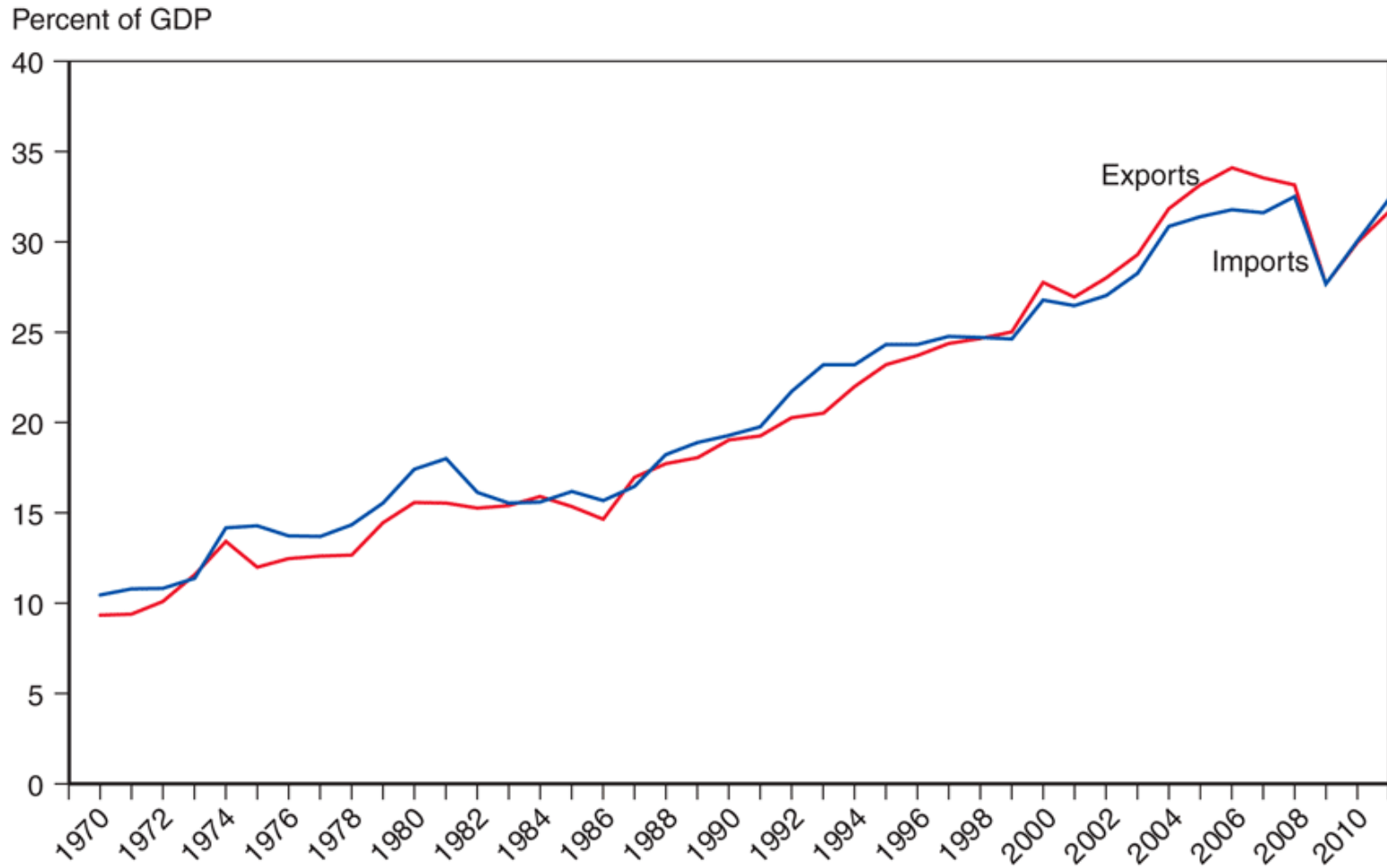

Obr. 11-1: Míra cel v rozvíjejících se ekonomikách

Source: World Bank.

Obr. 11-2: Růst obchodu v rozvíjejících se zemích

Source: <http://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS>, <http://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.ZS>

Liberalizace obchodu

- Podpořila liberalizace obchodu ekonomický rozvoj?
Evidence je smíšená.
  - Tempa růstu v Brazílii a jiných latinsko-amerických zemích byly od liberalizace obchodu nižší než během industrializace pomocí substituce importů.
    - Nezodpovědné makroekonomické politiky a finanční krize přispěly k pomalejšímu růstu, pozorovanému od 80-tých let.
  - Jiné země jako např. Indie rapidně zvýšily po liberalizaci tempo svého ekonomického růstu. Není ovšem jasné, do jaké míry přispěla k tomuto růstu liberalizace obchodu.
  - Někteří ekonomové také argumentují, že liberalizace obchodu přispěla ke zvýšení příjmové nerovnosti, jak predikuje Heckscher-Ohlinův model.

Boom v Indii

- Indie – 2. nejlidnatější země a rostoucí síla ve světovém obchodu (hlavně informační technologie)
- Do 80-tých let velmi pomalý ekonomický růst, jen o procentní bod vyšší než tempo růstu populace
  - Mezi 1960-1980 bylo průměrné tempo růstu HDP na obyvatele pouze 1.3 %. Vysmíváno jako “Hindu rate of growth”.
  - Hlavně díky byrokratickým restrikcím – na jakoukoliv aktivitu bylo zapotřebí speciální povolení - “licence Raj”
- Od získání samostatnosti v roce 1948 země praktikovala extrémní formu industrializace pomocí nahrazování importů
  - V roce 1970 činil export Indie pouhých 5 % HDP.

Boom v Indii

- Od 80-tých let Indie výrazně snížila cla a odstranila kvóty, viz Obr. 11-1.
  - Vedlo to obrovskému nárůstu obchodu, viz Obr. 11-4.
  - Nyní je podíl exportu na HDP vyšší než 20 %.
  - Průměrné roční tempo růstu HDP na obyvatele se zvýšilo na 4 %.
- Podle některých ekonomů byla liberalizace obchodu klíčovým faktorem tohoto boomu.
- Jiní argumentují, že tempo růstu se začalo zvyšovat od 80-tých let, zatímco hlavní změny v obchodní politice Indie nastaly až v 90-tých letech, viz Obr. 11-1.

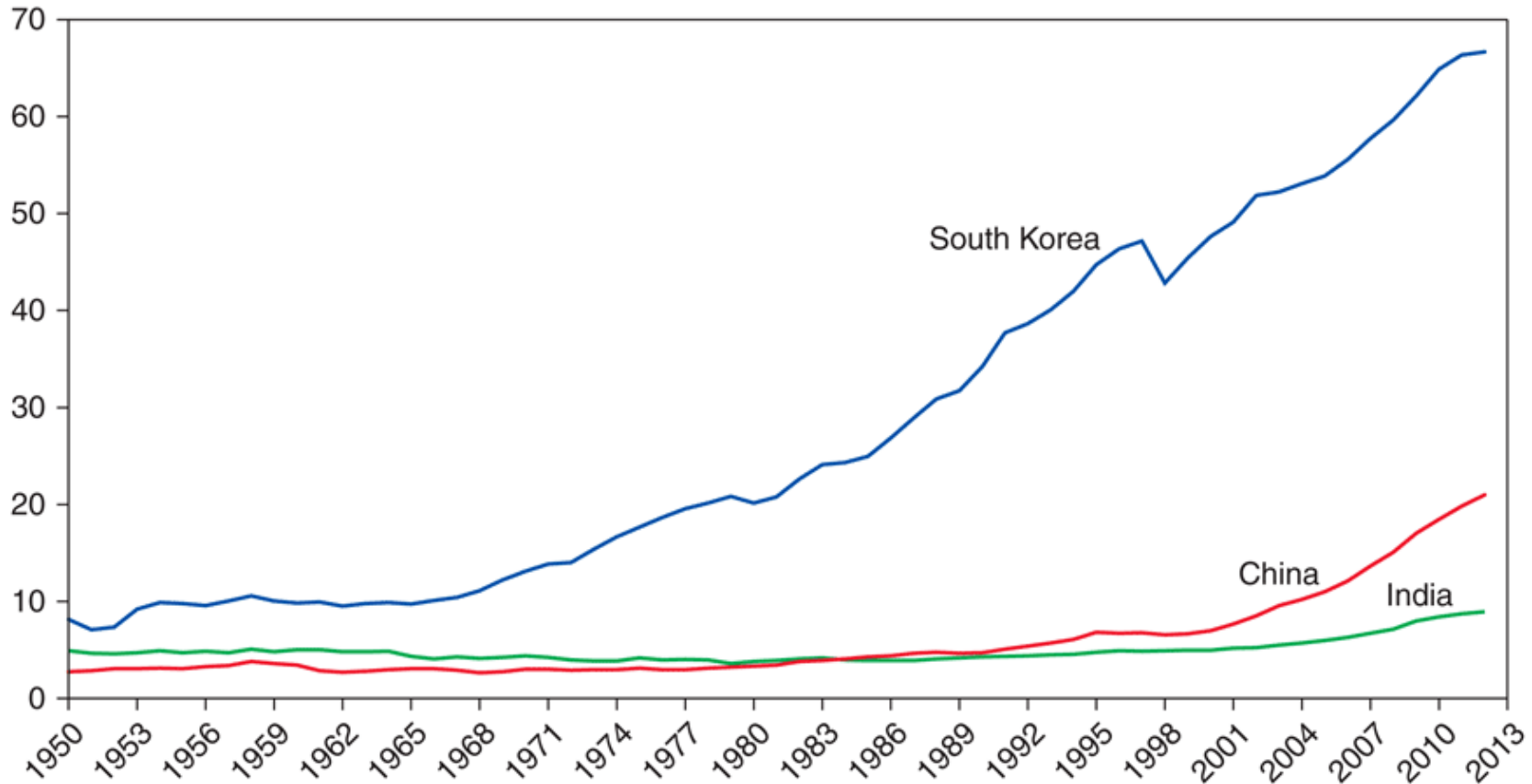

Obchod a růst: Rozmach v Asii

- Namísto substituce importů adoptovaly některé země ve východní Asii obchodní politiku založenou na podpoře exportu v určitých vybraných odvětvích.
  - Japonsko, Hong Kong, Taiwan, Jižní Korea, Singapur, Malajsie, Thajsko, Indonésie a Čína zažili rapidní růst v některých exportních sektorech a rapidní ekonomický růst obecně.
  - Otevřenost těchto asijských ekonomik vůči mezinárodnímu obchodu se v těch letech zvyšovala (rostl podíl exportu na HDP).
  - Je možné dosáhnout ekonomického rozvoje pomocí exportně-orientovaného růstu.
  - Ovšem latinsko-americké země jako Mexiko a Brazílie, které také razantně liberalizovaly obchod a také začaly klást důraz na export, nezažily srovnatelný ekonomický vzestup.
  - Horší výsledky těchto latinsko-amerických zemí naznačují, že klíčovou roli v asijském zázraku musely sehrát jiné faktory.

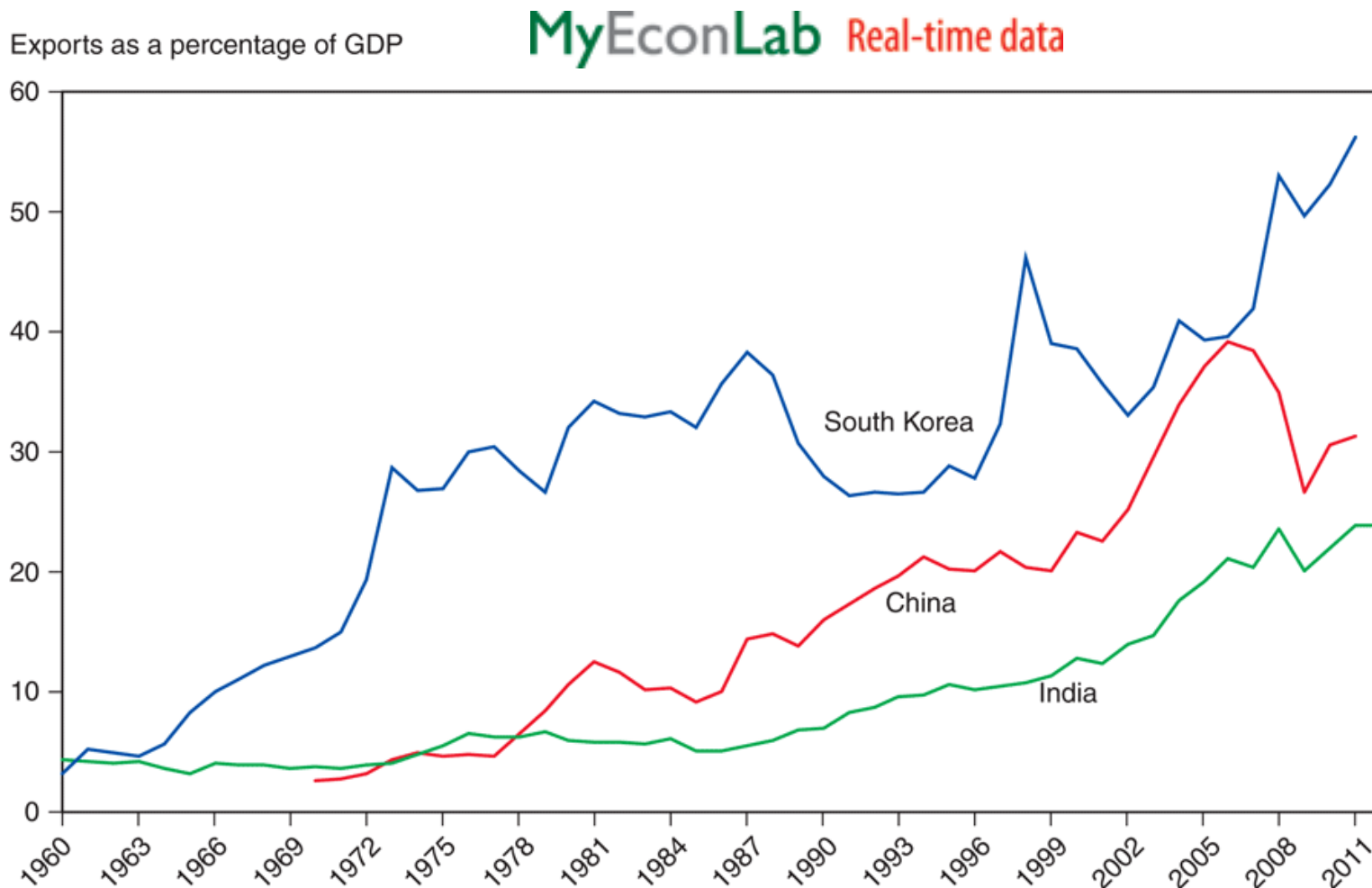
Obr. 11-3: Rozmach v Asii

GDP per capita as % of U.S. level

Source: Total Economy Database.

Obr. 11-4: Vlna obchodu v Asii

Source: World Bank

Obchod a růst: Rozmach v Asii

- *Není jasné, jestli vysoké objemy exportů a importů zapříčinily rapidní ekonomický růst nebo jestli jsou tyto vysoké objemy jenom korelované s rapidním ekonomickým růstem.*
  - Vysoké míry úspor a investic mohly vést jak k rapidnímu ekonomickému růstu obecně, tak k rapidnímu růstu exportních sektorů.
  - Rychlý růst úrovně vzdělání vedl k vysoké míře jazykové a matematické gramotnosti, která je důležitá pro kvalifikovanou pracovní sílu.
  - Tyto země prováděly také další ekonomické reformy.

Shrnutí

1. Industrializace pomocí nahrazování importů byla strategií podpory ekonomického růstu pomocí omezování importů, kterou používalo větší množství nízké a středně příjmových zemí.
2. Argument nedospělého průmyslu říká, že nová odvětví potřebují dočasnou obchodní ochranu díky tržnímu selhání:
  - špatně fungující finanční trh, který omezuje spoření, půjčování a investování ve výrobním procesu.
  - problém s přivlastněním přínosů ze soukromých investic
3. Industrializace pomocí nahrazování importů byla zkoušena v 50-tých a 60-tých letech minulého století, ale od 80-tých let byla nahrazena liberalizací obchodu.

Shrnutí

4. Dopad liberalizace obchodu na národní blahobyt je stále debatovaným tématem.
  - Obchod napomohl růstu v některých sektorech, ale ohledně dopadu na celkový ekonomický růst je evidence smíšená.
  - Někteří argumentují, že liberalizace obchodu vedla k nárůstu příjmové nerovnosti.
5. Některé východ-asijské ekonomiky adoptovaly exportně orientovanou industrializaci.
  - Vysoké objemy exportu a importu a relativně malé obchodní restriktce byly charakteristické pro tuto politiku.
  - Není jasné, do jaké míry tato politika přispěla k celkovému ekonomickému růstu, obzvláště když v jiných zemích to nepřinášelo podobný úspěch.